de Nationale ombudsman

Mevrouw drs. J. Klijnsma,
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Postadres
Postbus 93122
2509 AC Den Haag
Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag
Tel (070) 356 35 63
Fax (070) 360 75 72
bureau@nationaleombudsman.nl
www.nationaleombudsman.nl

WVB/DH/eh
Datum
15 AUG 2016
Ons nummer
201623869
Uw brief

Uw kenmerk

Bijlagen

Behandelend medewerker
[redacted]

Onderwerp
Reactie op concept-wetsontwerp
Vereenvoudiging beslagvrije voet

Geachte mevrouw Klijnsma,

Met belangstelling heb ik kennis genomen van het concept-wetsvoorstel van de 'Wet vereenvoudiging beslagvrije voet'. In de afgelopen jaren heb ik veel klachten ontvangen van mensen die in de knel kwamen doordat hun beslagvrije voet niet werd gerespecteerd. In diverse rapporten en brieven heb ik gepleit voor een overheid die op een behoorlijke manier omgaat met de beslagvrije voet van burgers.[1] Graag neem ik dan ook de gelegenheid om op het concept-wetsvoorstel te reageren.

Een grote stap voorwaarts

Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken voor uw initiatief om de beslagvrije voet drastisch te vereenvoudigen en de werking ervan te verbeteren. Mensen met schulden worden straks beter beschermd en dat is hard nodig.

- Voor de vaststelling van de beslagvrije voet zijn geen of weinig gegevens nodig van de beslagene. In het overgrote deel van de gevallen zal hierdoor straks de beslagvrije voet direct op het juiste niveau worden vastgesteld.
- Er gaat nu ook een beslagvrije voet gelden voor de huur- en zorgtoeslag, het kindgebonden budget, voor het inkomen van personen in het buitenland en voor het inkomen van de zelfstandige ondernemer.
- Beslagleggers en verrekenende instanties moeten hun invorderingsacties op elkaar afstemmen zodat de beslagvrije voet wordt gerespecteerd.
- Beslagleggers en verrekenende instanties moeten de hoogte van de beslagvrije voet en de gegevens waarop deze is gebaseerd, vooraf ter controle voorleggen aan de schuldenaar.

[1] *Met voeten getreden, schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders*, rapport 2013/150, 2 november 2013; en
In het krijt bij de overheid, verstandig invorderen met oog voor maatschappelijke kosten, rapport 2013/003, 17 januari 2013

de Nationale ombudsman

Met deze voorgestelde maatregelen wordt een aantal grote knelpunten weggenomen. Er zijn echter een aantal problemen die het wetsvoorstel nog niet ondervangt. Hiervoor vraag ik graag uw aandacht.

Te hoog aflossingsbedrag voor minima

De beslagvrije voet voor minima wordt 95% van het inkomen inclusief vakantiegeld. U sluit hierbij aan op het percentage van 5% dat de NVVK hanteert als minimale aflossingscapaciteit bij een (minnelijke) schuldregeling.

Daarover merk ik op dat de door u genoemde NVVK-norm van 5% betrekking heeft op een minnelijke schuldregeling. Dat is een regeling waar de schuldenaar mee instemt, die tijdelijk van aard is (meestal maximaal drie jaar duurt) en uiteindelijk leidt tot finale kwijting van de restschuld.
Die situatie is niet te vergelijken met die van de beslagvrije voet. Beslag op inkomsten is niet vrijwillig, kan soms lang duren en leidt in principe niet tot kwijtschelding van een deel van de schuld. In die situatie zou de wetgever naar mijn oordeel uit moeten gaan van een aflossingsbedrag dat de schuldenaar en zijn gezin redelijkerwijs kunnen opbrengen. De klachten die wij ontvangen leren mij dat veel schuldenaren met een minimuminkomen feitelijk geen financiële ruimte hebben om af te lossen. Ik vrees dat veel schuldenaren door het beoogde percentage van 5 % in de praktijk nog verder in de financiële problemen zullen komen. Ik adviseer u daarom om dit percentage nog eens op redelijkheid te beoordelen.

Geen toetsing beslagvrije voet vóór dwangverrekening toeslagen

Volgens uw voorstel gaat een beslagvrije voet gelden bij beslag op huur- en zorgtoeslag en kindgebonden budget. Uit dit voorstel blijkt echter niet of de nieuwe beslagvrije voet ook gaat gelden bij dwangverrekening en of de Belastingdienst – vóórdat zij overgaat tot dwangverrekening – toetst of er voldoende financiële ruimte is om te verrekenen.

Bij brief van 20 maart 2015 heb ik bij de staatssecretaris van Financiën aandacht gevraagd voor de schadelijke effecten van dwangverrekening voor burgers die in een financieel kwetsbare positie zitten. Dwangverrekening leidt er op dit moment namelijk toe dat de beslagvrije voet van grote aantallen burgers wordt aangetast. Zij kunnen alleen achteraf verzoeken om toepassing beslagvrije voet ('piepsysteem'). Ik adviseer u daarom de beslagvrije voet ook van toepassing te verklaren bij dwangverrekening van toeslagen.

Administratieve rompslomp voor woningeigenaren

Personen met een 'compensatiekop' (groep b.) die een eigen woning bezitten, kunnen vragen om verhoging van de beslagvrije voet.[3] Hoewel het niet duidelijk blijkt uit de tekst en toelichting, moet de woningeigenaar gegevens en bewijsstukken verstrekken over de feitelijke hoogte van zijn woonkosten. Dit heeft de volgende nadelen:

- Als beslagene zijn gegevens niet tijdig en/of niet volledig aanlevert, wordt de beslagvrije voet te laag vastgesteld. Dit wetsvoorstel probeert het bezwaar van de te lage beslagvrije voet door niet of onvolledig aanleveren van gegevens juist te ondervangen.
- Het corresponderen over en verwerken van gegevens/bewijsstukken veroorzaakt administratieve rompslomp voor burgers, gerechtsdeurwaarders en verrekenende instanties, zowel bij de eerste vaststelling van de beslagvrije voet als bij de periodieke herberekening.
- De groep betrokkenen heeft een aanzienlijke omvang (6% van 550.000 is al 33.000 beslagen per jaar). Daar komt nog bij een percentage van alle verrekeningen door UWV, SVB, sociale diensten en Belastingdienst.

Een alternatief dat bovengenoemde risico's ondervangt zou kunnen zijn om deze groep – nadat zij zich gemeld heeft bij de beslaglegger – een 'woonkostentoeslag' toe te kennen volgens eenzelfde (inkomensafhankelijke) berekeningswijze als van toepassing is bij de huurtoeslag. Dit zou de aanlevering van gegevens en bewijsstukken – hetgeen in de praktijk vaak voor problemen zorgt - overbodig maken.

Geen correctie beslagvrije voet met terugwerkende kracht

Ook in de nieuwe werkwijze zal het af en toe voorkomen dat de beslagvrije voet op basis van onjuiste of inmiddels gewijzigde woon- of inkomstengegevens wordt vastgesteld. Ook zal het af en toe voorkomen dat een beslaglegger – op basis van de juiste gegevens – de beslagvrije voet onjuist berekent. Als beslagene dit later dan na twee weken (of na vier weken als hij in het buitenland woont) opmerkt en meldt, gaat de gecorrigeerde beslagvrije voet pas in vanaf de datum van deze melding (en dus niet met terugwerkende kracht).

In de huidige deurwaarderspraktijk en jurisprudentie is correctie van de beslagvrije voet met terugwerkende kracht onder voorwaarden een geaccepteerd gegeven.[4] De regeling in het onderhavige wetsvoorstel zou dan ook een achteruitgang betekenen ten opzichte van de huidige situatie. Ook deze bepaling

[3] Artikel 475e, lid 3

[4] Ook de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders heeft dit voorgesteld in haar pré-advies 'Naar een nieuwe beslagvrije voet' (juni 2014)

de Nationale ombudsman

Ons nummer
201623869

lijkt mij in strijd met de bedoeling van deze wetswijziging die nu juist een einde wil maken aan de praktijk dat de beslagvrije voet vaak te laag is vastgesteld omdat beslagenen geen of laat gegevens verstrekken. Ik pleit er dan ook voor om de fatale reactietermijn (van nu twee/vier weken) te verlengen tot twaalf maanden [5]

Evaluatie-bepaling ontbreekt
In de nieuwe wettekst is geen bepaling opgenomen om de aanstaande wetswijziging over enkele jaren te evalueren. Ik pleit ervoor om wel zo'n bepaling op te nemen. Het is immers belangrijk dat na enige tijd vastgesteld wordt of de nieuwe systematiek van berekening en uitvoering het beoogde effect heeft en of aanpassingen noodzakelijk zijn.

Leemtes die blijven bestaan
In het voorliggende concept-wetsvoorstel heeft u geen voorstellen gedaan om een beslagvrije voet of een andere vorm van inkomensbescherming in te voeren voor het (vereenvoudigd) beslag op de bankrekening. Ook heeft het kabinet niet aangegeven hoe bijzondere incasso-instrumenten in de uitvoering op zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde wijze kunnen worden ingezet.

Hiermee blijven twee belangrijke leemtes in de bescherming van schuldenaren voorlopig bestaan. Ik adviseer het kabinet op korte termijn ook voor het bankbeslag en de bijzondere incasso-instrumenten met voorstellen te komen.

Tenslotte
Graag ben ik bereid om deze reactie in een persoonlijk gesprek toe te lichten. Een afschrift van deze brief heb ik gestuurd aan de minister van Veiligheid en Justitie en aan de vice-president van de Raad van State.

Met vriendelijke groet,
de Nationale ombudsman,

[redacted]

[5] Zie rapport Nationale ombudsman 2015/039